

УДК 811.161.2'35+37.016:004.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-2-51>

Галина ШКУРКО,

orcid.org/0000-0003-4872-3809

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) *galyna.shkurko@uzhnu.edu.ua*

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ОРФОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті здійснено комплексне дослідження інтерактивних технологій викладання української орфографії в умовах стрімкого розвитку цифрового освітнього середовища. Метою роботи визначено теоретичне обґрунтування й практичну перевірку ефективності інтерактивних цифрових інструментів, а також розкриття педагогічних умов, що забезпечують підвищення рівня орфографічної компетентності здобувачів вищої освіти. Методологія дослідження ґрунтується на аналізі сучасних лінгводидактичних концепцій, систематизації традиційних і цифрових підходів до формування орфографічних умінь, інтерпретації наукових джерел та узагальненні практик використання мультимодальних, гейміфікованих і адаптивних ресурсів.

Наукову новизну становить обґрунтування багатовимірної моделі розвитку орфографічної компетентності, яка інтегрує інтерактивні платформи, мультимодальні засоби, інструменти штучного інтелекту, елементи проєктної діяльності та дидактичні механізми контекстуалізації мовного матеріалу. Розкрито педагогічні умови ефективного формування орфографічної компетентності, зокрема впровадження адаптивних тренажерів, мультимодальних ресурсів, контекстуально орієнтованих завдань, творчої та проєктної діяльності, а також створення викладачем сприятливого цифрового середовища.

У висновках обґрунтовано, що використання інтерактивних технологій забезпечує активізацію когнітивної діяльності, формування стійких орфографічних асоціацій, підвищення мотивації та оптимізацію процесу засвоєння правописних норм. Визначено, що поєднання мультимодальних ресурсів, інтелектуальних систем і контекстуальних завдань створює оптимальні умови для підвищення результативності орфографічної підготовки. Отримані результати свідчать про суттєву перевагу інтерактивних цифрових інструментів порівняно з традиційними методами навчання.

Ключові слова: орфографічна компетентність, орфографія, інтерактивні технології, цифрове освітнє середовище, мультимодальність, штучний інтелект, педагогічні умови.

Halyna SHKURKO,

orcid.org/0000-0003-4872-3809

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Ukrainian Language

Uzhhorod National University

(Uzhhorod, Ukraine) *galyna.shkurko@uzhnu.edu.ua*

INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR TEACHING ORTHOGRAPHY IN THE CONTEXT OF A DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article presents a comprehensive study of interactive technologies for teaching Ukrainian orthography in the context of the rapid development of the digital educational environment. The purpose of the work is defined as the theoretical substantiation and practical verification of the effectiveness of interactive digital tools, as well as the identification of pedagogical conditions that ensure the improvement of orthographic competence among higher education students. The research methodology is based on the analysis of contemporary linguodidactic concepts, the systematization of traditional and digital approaches to developing orthographic skills, the interpretation of scholarly sources, and the generalization of practices involving multimodal, gamified, and adaptive resources.

The scientific novelty is constituted by the substantiation of a multidimensional model of orthographic competence development, which integrates interactive platforms, multimodal tools, artificial intelligence technologies, elements of project-based learning, and didactic mechanisms for contextualizing language material. The pedagogical conditions of effective orthographic competence formation are identified, including the implementation of adaptive trainers, multimodal resources, context-oriented tasks, creative and project activities, as well as the creation of a supportive digital environment by the instructor.

The conclusions emphasize that the use of interactive technologies ensures the activation of cognitive activity, the formation of stable orthographic associations, increased motivation, and the optimization of the process of mastering

spelling norms. It is determined that the combination of multimodal resources, intelligent systems, and contextual tasks creates optimal conditions for enhancing the effectiveness of orthographic training. The obtained results demonstrate a significant advantage of interactive digital tools compared to traditional teaching methods.

Key words: *orthographic competence, orthography, interactive technologies, digital educational environment, multimodality, artificial intelligence, pedagogical conditions.*

Стрімкий розвиток цифрового освітнього середовища зумовлює перегляд усталених методик викладання української орфографії. Традиційні форми й методи, орієнтовані переважно на репродуктивну діяльність, уже не забезпечують достатнього рівня сформованості орфографічних навичок та не відповідають когнітивним потребам сучасного здобувача освіти. Натомість інтерактивні технології, що ґрунтуються на принципах активної взаємодії, динамічності та оперативного зворотного зв'язку, демонструють вищу результативність у процесі засвоєння орфографічних норм.

Постановка проблеми. У сучасній педагогічній практиці простежується суттєвий дисбаланс між стрімким розвитком цифрових технологій та збереженням переважно традиційних методів викладання орфографії, ефективність яких у нових умовах поступово знижується. Це зумовлює потребу переосмислення підходів до формування орфографічної компетентності здобувачів вищої освіти. Важливим завданням сучасних лінгводидактичних досліджень постає обґрунтування доцільності інтеграції інтерактивних технологій в освітній процес, визначення їхнього дидактичного потенціалу та окреслення умов, що забезпечують результативність їхнього функціонування в цифровому освітньому середовищі.

Аналіз досліджень. Упродовж останніх років міжнародна дослідницька спільнота фіксує помітне зростання інтересу до ролі цифрових та інтерактивних технологій у формуванні мовних компетентностей. Великі огляди й міждисциплінарні звіти підкреслюють, що цифрові інструменти (гейміфікація, інтерактивні мультимедійні модулі, аналітика навчання, XR-технології) можуть підсилювати мотивацію, наглядність і швидкість освоєння навичок. Український контекст представлений як дослідженнями впровадження мобільних і вебзастосунків у навчальний процес, так і аналітичними роботами щодо цифрових диктантів та автоматичних засобів тестування грамотності. Мовознавці відзначають потенціал цифрових рішень для масштабування практики орфографічного тренування й моніторингу успішності, але одночасно підкреслюють існування низки організаційно-методичних перешкод: недостатня підготовка викладачів, фрагментарність ресурсів, проблеми з адаптацією до навчальних

програм і стандартизованою оцінкою результатів (Piatykor, Pronina, Kotykhova, 2023). Наразі науковці активно працюють у двох напрямках для формування орфографічної компетентності в сучасному цифровому освітньому середовищі: розроблення інструкційно-методичних моделей, які поєднують інтерактивні технології з традиційними вправами для забезпечення стійкого орфографічного результату; вивчення ролі вчителя/викладача як дизайнера цифрового навчального середовища (Palamar, Brovko, Semerikov, 2024).

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичній перевірці ефективності інтерактивних технологій викладання орфографії в умовах цифрового освітнього середовища, а також у визначенні педагогічних умов, що забезпечують підвищення рівня орфографічної компетентності здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Динамічне формування цифрового освітнього середовища зумовлює підвищення вимог до рівня мовної підготовки здобувачів вищої освіти, серед яких орфографічна компетентність посідає одне з провідних місць. І. Кучеренко зазначає, що «розвиток орфографічної компетентності спрямовано на практичне опанування й удосконалення писемного мовлення для того, щоб мовець міг вільно та правильно використовувати засоби української літературної мови в суспільному, громадському, професійному і повсякденному писемному спілкуванні» (Кучеренко, 2024: 115).

Грамотність, як складова професійної комунікації, визначає якість фахової діяльності майбутніх фахівців, а відтак – потребує науково обґрунтованих і методично ефективних підходів до її формування. Саме тому дослідження технологій навчання орфографії в умовах цифровізації освітнього простору набуває особливої актуальності, оскільки сучасний здобувач освіти працює в інформаційно насиченому середовищі, оперує великими обсягами цифрових текстів і потребує таких методів навчання, які відповідають його когнітивним та операційним потребам.

Упродовж тривалого часу основою формування орфографічних умінь залишалися традиційні підходи, зосереджені на репродуктивних видах діяльності та засвоєнні правил. Традиційна методика передбачає використання списування, диктантів,

вправ на вставляння пропущених букв, аналітико-синтетичних завдань, трансформацій тексту, пояснення орфограм тощо. Такі вправи забезпечують системність подання матеріалу, сприяють формуванню базових навичок і підтримують чітку структуру навчального процесу. Однак їхня ефективність істотно знижується в умовах цифрової взаємодії: здобувачі освіти часто сприймають їх як рутинні, вони не формують достатнього рівня інтелектуальної активності, не стимулюють автономного мислення, а відсутність оперативного зворотного зв'язку обмежує можливості корекції власних орфографічних дій. Також такі методики залишаються переважно статичними й одновекторними.

І. Кучеренко для оновлення орфографічних знань здобувачів освіти пропонує введення «проблемно-інформаційної розповіді в супроводі мультимедійної презентації; пояснення-візуалізації; порівняльного зіставлення варіативного написання; проблемної розповіді за допомогою порівняльних таблиць; аналізу мовних одиниць шляхом інтерактивної взаємодії тощо» (Кучеренко, 2024: 116).

Комплексний підхід до використання цифрових технологій обґрунтовано і в працях В. Бикова, О. Спіріна та О. Пінчука, які визначають принципи відкритості, активної співпраці та зручності інтерфейсу як ключові умови ефективності цифрового навчання (Биков, Спірін, Пінчук, 2020). Ці принципи створюють підґрунтя для реалізації методик, орієнтованих на активний внесок здобувачів освіти в навчальний процес, можливість миттєвого зворотного зв'язку, адаптивність і доступність навчального контенту. Таким чином інтерактивні інструменти, що забезпечують динамічну взаємодію, гейміфікований підхід і швидкий зворотний зв'язок демонструють значний потенціал у формуванні орфографічної компетентності. Вони дозволяють інтегрувати навчальну, мотиваційну й аналітичну складові, що робить освітній процес більш гнучким, адресним та ефективним порівняно з традиційними методами.

С. Дубовик, К. Дімітруха розглядають такі програмні засоби для цифрових інтерактивних технологій, які доцільно застосовувати вчителям із метою формування граматики-орфографічних умінь навичок: віртуальна реальність (VR); доповнена реальність (AR); інтерактивна візуалізація; інтерактивні вебсайти; інтерактивні додатки; інтерактивне відео (зокрема, мовні рубрики «Як правильно сказати?», «Як правильно написати?»); цифрові інтерактивні ігри (гейміфікація); вебквест; інтерактивні книги; підручники і посіб-

ники; інтерактивні онлайн-дошки (Twiddla, Miro, AWWApp, IDroo, Conceptboard і Limnu); QR-код (Дубовик, Дімітрухіна, 2024: 691–694).

Зауважимо, що інтерактивність передбачає не лише технічну мультимедійність, а насамперед залучення здобувача вищої освіти до процесу пізнання через діалог, співтворчість, моделювання ситуацій, вибір навчальної траєкторії та постійний зворотний зв'язок. У межах вищої освіти інтерактивні технології реалізуються через низку інструментів:

1. Адаптивні цифрові тренажери орфографічних дій, що автоматично підбирають завдання за рівнем складності, надають миттєвий зворотний зв'язок і дозволяють відстежувати власний прогрес.

2. Гейміфіковані середовища, які забезпечують навчальну діяльність у формі інтерактивних ігор, квестів, ситуаційних викликів; підтримують мотивацію та формують орфографічну пильність.

3. Онлайн-платформи для виконання динамічних вправ, де здобувачі освіти працюють із варіативними завданнями (вибір правильного варіанта, встановлення відповідностей, реконструкція слова, виправлення помилок).

4. Інтерактивні тести з оперативним зворотним зв'язком, що дозволяють одразу бачити помилки, отримувати пояснення та коригувати стратегії письма.

5. Інструменти спільного редагування текстів, які передбачають колективну роботу над текстом, взаємоперевірку, коментування та обговорення орфографічних рішень.

6. Цифрові мультимодальні засоби: візуалізовані моделі, інтерактивні схеми, анімовані приклади орфограм, відеофрагменти з поясненнями – ресурси, що поєднують зоровий, аудіальний і вербальний канали.

7. Матеріали, створені за допомогою технологій штучного інтелекту (генеровані зображення, персоналізовані приклади, індивідуальні набори вправ), які забезпечують гнучкість і різноманітність навчання.

8. Контекстуалізовані цифрові завдання, що включають орфографічні одиниці в ситуаційні мінітексти, історії, комунікативні фрагменти, що краще відображають реальне мовне використання.

9. Мнемотехнічні цифрові ресурси (візуальні асоціації, цифрові мнемокarti, поєднання слова з образом), які сприяють створенню стійких когнітивних зв'язків.

10. Кінетично-орієнтовані цифрові моделі, що використовують рухові або симуляційні GIF-анімації та демонстрації для закріплення складних орфографічних правил.

герцогські грамоти, гуркочучи грізним герцогським голосом. Падишахський погонич виконував падишахські приписи, доки падишахські писарі описували падишаху результати падишахського погонича. Використання таких мовних моделей робить процес орфографічного тренування більш динамічним і доступним.

Доцільним є й використання візуально-комічних форм – мемів зі складними для написання словами. Створення таких матеріалів дає можливість поєднувати орфографічну норму із соціальним контекстом функціонування мови, що підвищує залученість здобувачів освіти і сприяє формуванню критичного ставлення до власного мовлення.

Додатковий навчальний ефект забезпечує створення авторських мнемофраз, які можуть бути розроблені як викладачем, так і здобувачами вищої освіти. Їхнє поєднання з візуалізованими зображеннями формує комплексну мнемотехнічну модель: орфографічна одиниця – асоціація – візуальний образ – контекст застосування. Наприклад: *Віфі* «Пумба», «Пава має Буфа» (для запам'ятовування губних звуків); «Птахофека», «Купи факти і хату», «Хто купить Фіту?» (префікс *-с*); *Твій звання лівівський хвалько Володимир Гвинтик двічі сватався до Фекли* (чергування *у/в*). Такий підхід посилює когнітивну структурованість матеріалу, сприяє формуванню навичок самоконтролю й розвиває механізми внутрішнього прогнозування правопису.

Кінетичний компонент навчання також сприяє підвищенню результативності формування орфографічних умінь. Рухові вправи – інсценізації, демонстрація винятків зі спрощення – забезпечують активізацію моторної пам'яті, яка в поєднанні з вербальними та візуальними стимулами створює умови для комплексного запам'ятовування.

Цифрові інтерактивні платформи, такі як LearningApps, Wordwall, Quizlet, Kahoot! та інші забезпечують оперативний зворотний зв'язок, адаптивність рівнів складності, можливість індивідуального темпу навчання та гейміфікацію освітнього процесу. Застосування таких ресурсів сприяє формуванню орфографічної пильності, розвитку здатності до самокорекції й посиленню навчальної мотивації.

Використання штучного інтелекту для аналізу мовного матеріалу відкриває широкі можливості для виявлення типових орфографічних помилок, визначення частотності уживання одиниць і відстеження порушень правописних норм у реальному мовному середовищі. Поєднання автоматичного та студентського редагування створює

умови для розвитку критичного мислення: здобувачі вищої освіти зіставляють власні рішення з алгоритмічними, визначають помилки, пропущені системою, і формують навички відповідального використання цифрових інструментів.

Рис. 4. Зразки інтерактивних вправ на ресурсах LearningApps, Wordwall

Перспективним напрямом удосконалення орфографічної компетентності в умовах цифровізації є залучення здобувачів вищої освіти до проєктної діяльності, що поєднує творчість, практичну взаємодію та використання популярних цифрових платформ. Особливо ефективними вважаємо проєкти, пов'язані зі створенням контенту в соціальних мережах, адже вони інтегрують навчальні цілі у звичне для здобувачів вищої освіти середовище комунікації й підсилюють внутрішню мотивацію.

Одним із сучасних і привабливих форматів є розроблення тематичних масок у тіктоці, які в ігровій формі звертають увагу на складні орфограми. Наприклад, маска може випадково генерувати слова з потенційними орфографічними труднощами (апостроф, подвоєння, чергування приголосних, ненаголошені голосні), а користувач має за кілька секунд обрати правильний варіант написання. Такий інструмент не лише тренує швидкість орфографічних рішень, а й створює додатковий соціальний ефект, оскільки користувачі платформи можуть ділитися результатами, змагатися та поширювати освітній контент.

Ще одним видом проєктної діяльності є створення навчальних коротких відео, у яких здобувачі освіти пояснюють правопис окремих слів, демонструють типові помилки, ставлять запитання аудиторії («Чи знаєте ви, як правильно написати...?») та пропонують інтерактивні мінізавдання. Такий формат сприяє розвитку навичок лаконічного подання матеріалу, критичного добору мовних фактів і застосуванню орфографічних знань у реальних ситуаціях пояснення.

Окрім цього, проєктні завдання мотивують до ініціативного пошуку інформації, створення

власних прикладів, побудови мікросюжетів, використання мультимодальних засобів (зображення, анімація, субтитри, голосові пояснення). Здобувачі вищої освіти також отримують можливість аналізувати реакції аудиторії, коментарі користувачів, типові запитання, що підсилює рефлексивний компонент навчання й сприяє глибшому засвоєнню орфографічних норм. Таким чином, проєктна діяльність у цифровому середовищі не лише модернізує навчальний процес, а й формує комунікативну, медійну та інформаційну грамотність здобувачів.

На основі опрацювання теоретичних положень та аналізу сучасних цифрових практик визначаємо комплекс педагогічних умов, що забезпечують результативність формування орфографічної компетентності в цифровому освітньому середовищі:

1. Ефективність навчання забезпечується системним упровадженням адаптивних та інтерактивних цифрових інструментів, які надають миттєвий зворотний зв'язок, підтримують індивідуальну траєкторію навчання та формують орфографічну пильність.

2. Важливою умовою є використання мультимодальних ресурсів (візуальних, аудіальних, кінетичних), що сприяють створенню стійких асоціативних зв'язків і забезпечують багаторівневу переробку навчальної інформації.

3. Значну роль відіграє організація контекстуалізованої діяльності здобувачів освіти – виконання інтерактивних завдань, робота з мінітекстами, створення власних прикладів і ситуаційних

моделей, що відображають реальні комунікативні умови використання мови.

4. Результативність підвищується завдяки залученню здобувачів освіти до проєктної та творчої діяльності в цифровому середовищі, зокрема через роботу з відеоконтентом, інтерактивними форматами та соціальними платформами, що зміцнюють внутрішню мотивацію і сприяють осмисленому засвоєнню норм правопису.

5. Важливою педагогічною умовою є проєкування викладачем відкритого, зручного й співпрацеорієнтованого цифрового простору, який забезпечує можливості для самоконтролю, взаємодії, рефлексії та розвитку критичного мислення в царині орфографії.

Висновки. Інтерактивні технології, мультимодальні ресурси, інтелектуальні системи та сучасні форми проєктної діяльності здобувачів освіти утворюють багатовимірну модель формування орфографічної компетентності, що істотно перевищує за ефективністю традиційні підходи. Поєднання візуальних, аудіальних, моторних, аналітичних і творчих механізмів забезпечує створення гнучкого й динамічного навчального середовища, яке відповідає когнітивним особливостям сучасного здобувача вищої освіти, стимулює його мотивацію та сприяє стійкому засвоєнню правописних норм. Інтеграція проєктних цифрових практик перетворює процес опанування орфографії на актуальну, залучену й соціально значущу діяльність, що формує не лише грамотність, а й здатність творчо застосовувати знання в реальному цифровому просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю., Спирін О.М., Пінчук О.П. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2020. № 1. С. 27–36.
2. Дубовик С., Дімітруха К. Вивчення граматики-орфографічного матеріалу в початковій школі засобами цифрових технологій. *Вісник науки та освіти. Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»*. 2024. Вип. 3 (21). С. 685–697.
3. Кучеренко І. Формування орфографічної компетентності здобувачів вищої освіти. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2024. Вип. 44. С. 110–121. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2024-44-07>
4. Palamar S., Brovko K., Semerikov S. Enhancing Foreign Language Learning in Ukraine: Immersive Technologies as Catalysts for Cognitive Interest and Achievement. *Selected Papers of the X International Scientific Conference «Information Technology and Implementation»*. Conference Proceedings. Kyiv, November 20–21, 2023 (3624). P. 69–81.
5. Piatykor O., Pronina O., Kotykhova L. Digital technologies for conducting dictations in Ukrainian. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2023. 11 (3). P. 198–210. <https://doi.org/10.32919/uesit.2023.03.04>

REFERENCES

1. Bykov, V.Yu., Spirin, O.M., & Pinchuk, O.P. (2020). Suchasni zavdannia tsyfrovoyi transformatsii osvity [Modern tasks of digital transformation of education]. *Visnyk Kafedry YuNESKO «Nepervna profesiina osvita XXI stolittia»*, 1, 27–36 [in Ukrainian].
2. Dubovyk, S., & Dimitrukha, K. (2024). Vyvchennia hramatyko-orfohrafichnoho materialu v pochatkovii shkoli zasobamy tsyfrovoykh tekhnolohii [The study of grammar and orthographic material in primary school by means of digital technologies]. *Visnyk nauky ta osvity. Seriiia «Filolohiia», Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Sotsiolohiia», Seriiia «Kultura i mystetstvo», Seriiia «Istoriia ta arkheolohiia»*, 3 (21), 685–697. [in Ukrainian].

3. Kucherenko, I. (2024). Formuvannia orfohrafichnoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity [Formation of orthographic competence of higher education students]. *Vykladannia mov u vyshchych navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky*, 44, 110–121. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2024-44-07> [in Ukrainian].

4. Palamar S., Brovko K., Semerikov S. Enhancing Foreign Language Learning in Ukraine: Immersive Technologies as Catalysts for Cognitive Interest and Achievement. *Selected Papers of the X International Scientific Conference «Information Technology and Implementation». Conference Proceedings*. Kyiv, November 20–21, 2023 (3624). P. 69–81

5. Piatykop O., Pronina O., Kotykhova L. Digital technologies for conducting dictations in Ukrainian. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2023. 11 (3). P. 198–210 <https://doi.org/10.32919/uesit.2023.03.04>

Дата першого надходження рукопису до видання: 12.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025